

BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG TỪ VIỆC THAY ĐỔI NHẬN THỨC VÀ HÌNH THÀNH THÓI QUEN TÁI CHẾ RÁC THẢI NHỰA SỬ DỤNG MỘT LẦN CỦA HỌC SINH

Nguyễn Thị Thủy, Nguyễn Thị Hải Vân
Trường THCS Hoàng Diệu, phường Lê Chân, thành phố Hải Phòng

Tóm tắt: Ô nhiễm rác thải nhựa đang trở thành một trong những thách thức nghiêm trọng đối với môi trường sống và sự phát triển bền vững trên phạm vi toàn cầu. Trong bối cảnh đó, giáo dục học sinh – lực lượng chủ nhân tương lai của đất nước – về ý thức bảo vệ môi trường, đặc biệt là thay đổi nhận thức và thói quen sử dụng, tái chế rác thải nhựa dùng một lần, có ý nghĩa vô cùng quan trọng. Bài viết tập trung phân tích thực trạng rác thải nhựa phát sinh từ thói quen sinh hoạt của học sinh, làm rõ tác động tiêu cực của rác thải nhựa đối với môi trường và sức khỏe con người, đồng thời đề xuất một số giải pháp giáo dục khả thi nhằm thay đổi nhận thức, hình thành thói quen tái chế rác thải nhựa trong môi trường học đường.

Từ khóa: rác thải nhựa, tái chế, bảo vệ môi trường, giáo dục học sinh, thói quen tiêu dùng.

PROTECTING THE ENVIRONMENT THROUGH CHANGING AWARENESS AND FORMING HABITS OF RECYCLING SINGLE-USE PLASTIC WASTE AMONG STUDENTS

Abstract: Plastic waste pollution is becoming one of the serious challenges to the living environment and sustainable development globally. In this context, educating students – the future leaders of the country – about environmental protection, especially changing their awareness and habits regarding the use and recycling of single-use plastic waste, is of paramount importance. This article focuses on analyzing the current situation of plastic waste generated from students' daily habits, clarifying the negative impacts of plastic waste on the environment and human health, and proposing some feasible educational solutions to change awareness and form habits of recycling plastic waste in the school environment.

Keywords: plastic waste, recycling, environmental protection, student education, consumption habits.

Nhận bài: 22/10/2025

Phản biện: 19/11/2025

Duyệt đăng: 24/11/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong nhiều năm trở lại đây, cùng với sự phát triển nhanh chóng của đời sống kinh tế – xã hội, việc sử dụng các sản phẩm nhựa và túi ni lông dùng một lần đã trở nên phổ biến trong sinh hoạt hằng ngày. Đặc biệt, trước nhịp sống hiện đại và xu hướng tiêu dùng nhanh, tiện lợi, không chỉ người lớn mà cả học sinh cũng có thói quen sử dụng đồ ăn nhanh, đồ uống đóng chai, kéo theo lượng lớn rác thải nhựa phát sinh.

Thực trạng này đang đặt ra những thách thức nghiêm trọng đối với môi trường tự nhiên, hệ sinh thái và sức khỏe con người. Trong bối cảnh đó, giáo dục ý thức bảo vệ môi trường, thay đổi nhận thức và hành vi của học sinh về việc sử dụng, phân loại và tái chế rác thải nhựa có vai trò đặc biệt quan trọng. Việc hình thành thói quen tích cực từ sớm không chỉ góp phần giảm thiểu ô nhiễm môi trường trước mắt mà còn tạo nền tảng cho lối sống bền vững trong tương lai.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng rác thải nhựa và những hệ lụy đối với môi trường

Theo số liệu của Bộ Tài nguyên và Môi trường, mỗi năm Việt Nam phát sinh khoảng 1,8 triệu tấn rác thải nhựa, trong đó từ 0,28 đến 0,73 triệu tấn

bị thải ra biển; tuy nhiên chỉ khoảng 27% lượng rác thải nhựa được thu gom và tái chế. Phần lớn rác thải nhựa còn lại tồn lưu trong môi trường, gây ra nhiều hệ lụy nghiêm trọng.

Trước hết, rác thải nhựa có thời gian phân hủy rất dài, từ hàng trăm đến hàng nghìn năm. Trong quá trình tồn tại, chúng gây cản trở sự sinh trưởng của động thực vật, làm tắc nghẽn hệ thống thoát nước, thu hẹp không gian sống của nhiều loài sinh vật. Ngoài ra, khi rác thải nhựa bị đốt, chúng phát sinh các khí độc như Dioxin và Furan – những chất có khả năng gây ung thư, ảnh hưởng lâu dài đến sức khỏe con người và môi trường sống.

Đối với học sinh, việc sử dụng phổ biến túi ni lông, chai nhựa, hộp xốp dùng một lần trong sinh hoạt và học tập đang góp phần làm gia tăng lượng rác thải nhựa trong trường học và cộng đồng. Điều này cho thấy, nếu không có những giải pháp kịp thời và phù hợp, nguy cơ ô nhiễm môi trường từ rác thải nhựa sẽ ngày càng nghiêm trọng.

2.2. Vai trò của thay đổi nhận thức và hình thành thói quen tái chế rác thải nhựa ở học sinh

Thực tế cho thấy, đa số học sinh đều nhận thức được tác hại của rác thải nhựa đối với môi trường. Tuy nhiên, do thói quen tiêu dùng tiện lợi và sự

thiếu hụt các biện pháp giáo dục thường xuyên, nhận thức chưa được chuyển hóa thành hành vi cụ thể và bền vững.

Việc thay đổi nhận thức được xem là tiền đề quan trọng để hình thành hành vi đúng đắn. Khi học sinh hiểu rõ hậu quả lâu dài của rác thải nhựa đối với môi trường và sức khỏe, các em sẽ có động lực để điều chỉnh hành vi, từ việc hạn chế sử dụng sản phẩm nhựa dùng một lần đến tham gia các hoạt động tái chế, tái sử dụng. Do đó, giáo dục học sinh không chỉ dừng lại ở việc cung cấp kiến thức mà cần hướng tới hình thành thói quen, lối sống thân thiện với môi trường.

2.3. Một số giải pháp giáo dục nhằm nâng cao ý thức và thói quen tái chế rác thải nhựa trong trường học

Trước những hệ lụy nghiêm trọng của rác thải nhựa đối với môi trường và sức khỏe con người, việc triển khai các giải pháp giáo dục nhằm thay đổi nhận thức và hình thành thói quen tái chế rác thải nhựa cho học sinh là yêu cầu cấp thiết. Các giải pháp này cần được thực hiện một cách đồng bộ, lâu dài, phù hợp với điều kiện thực tiễn của nhà trường và đặc điểm tâm sinh lý của học sinh.

2.3.1. *Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức cho học sinh*

Nhà trường cần tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục nhằm giúp học sinh nhận thức đầy đủ và đúng đắn về tác hại của rác thải nhựa sử dụng một lần đối với môi trường và sức khỏe con người. Nội dung giáo dục cần được triển khai đa dạng thông qua các môn học chính khóa, hoạt động ngoại khóa, sinh hoạt dưới cờ và các buổi truyền thông chuyên đề về bảo vệ môi trường.

Bên cạnh đó, việc lồng ghép giáo dục bảo vệ môi trường vào các môn học theo tinh thần Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 sẽ giúp học sinh hiểu rõ mối quan hệ giữa hành vi tiêu dùng cá nhân và các vấn đề môi trường toàn cầu. Thông qua các hoạt động thảo luận, trải nghiệm, học sinh được khuyến khích bày tỏ quan điểm, đề xuất giải pháp và tự đánh giá hành vi của bản thân, từ đó nâng cao tính chủ động và trách nhiệm trong bảo vệ môi trường.

2.3.2. *Tổ chức các hoạt động trải nghiệm và phong trào tái chế rác thải nhựa trong trường học*

Hoạt động trải nghiệm được xem là một trong những phương thức giáo dục hiệu quả giúp học sinh chuyển hóa nhận thức thành hành vi cụ thể.

Nhà trường cần tổ chức các phong trào, cuộc thi tái chế rác thải nhựa như: làm đồ dùng học tập, vật trang trí lớp học, sản phẩm thủ công mỹ nghệ từ nhựa đã qua sử dụng. Những hoạt động này không chỉ góp phần giảm lượng rác thải nhựa phát sinh mà còn rèn luyện cho học sinh kỹ năng sáng tạo, làm việc nhóm và ý thức tiết kiệm tài nguyên.

Ngoài ra, việc xây dựng các mô hình “Góc tái chế”, “Ngày hội tái chế” trong trường học sẽ tạo môi trường thực hành thường xuyên, giúp học sinh hình thành thói quen phân loại rác, tái sử dụng và tái chế rác thải nhựa. Thông qua đó, giáo dục môi trường không chỉ mang tính lý thuyết mà trở thành hoạt động thiết thực, gần gũi với đời sống học sinh.

2.3.3. *Xây dựng và nhân rộng mô hình “Trường học nói không với rác thải nhựa”*

Một giải pháp quan trọng khác là xây dựng mô hình “Trường học nói không với rác thải nhựa”, trong đó nhà trường đóng vai trò nêu gương trong việc hạn chế sử dụng các sản phẩm nhựa dùng một lần. Cụ thể, trong các hoạt động họp hành, sự kiện, nhà trường cần thay thế chai nước nhựa bằng bình nước lớn, sử dụng cốc thủy tinh, cốc sứ hoặc cốc inox. Trong lớp học, khuyến khích học sinh sử dụng bình nước cá nhân, hạn chế tối đa việc sử dụng cốc nhựa và đồ dùng dùng một lần.

Việc thực hiện đồng bộ các biện pháp này không chỉ góp phần giảm lượng rác thải nhựa phát sinh trong trường học mà còn tạo môi trường giáo dục mẫu mực, giúp học sinh hình thành thói quen sống xanh, văn minh và có trách nhiệm với môi trường.

2.3.4. *Tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng*

Giáo dục thói quen tái chế rác thải nhựa cho học sinh chỉ đạt hiệu quả bền vững khi có sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng. Nhà trường cần thường xuyên tuyên truyền, hướng dẫn phụ huynh cùng tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường, tạo sự thống nhất giữa giáo dục trong nhà trường và giáo dục trong gia đình.

Thông qua học sinh, các thông điệp về giảm thiểu rác thải nhựa được lan tỏa tới gia đình và cộng đồng dân cư, góp phần thay đổi nhận thức và hành vi của xã hội. Học sinh trở thành cầu nối quan trọng trong việc thúc đẩy lối sống thân thiện với môi trường, từ đó tạo nên sức lan tỏa tích cực và bền vững.

2.3.5. *Đổi mới công tác quản lý và đánh giá giáo dục môi trường trong nhà trường*

Bên cạnh các hoạt động giáo dục trực tiếp, nhà trường cần chú trọng đổi mới công tác quản lý và đánh giá kết quả giáo dục môi trường. Việc xây dựng các tiêu chí đánh giá hành vi bảo vệ môi trường của học sinh, trong đó có việc hạn chế sử dụng và tái chế rác thải nhựa, sẽ góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục.

Giáo dục môi trường cần được xem là nhiệm vụ thường xuyên, lâu dài, gắn với việc rèn luyện phẩm chất và năng lực cho học sinh. Thông qua việc đánh giá, khen thưởng kịp thời các tập thể, cá nhân có hành vi tích cực, nhà trường sẽ tạo động

lực để học sinh duy trì và phát huy thói quen sống xanh trong học tập và sinh hoạt hằng ngày.

III. KẾT LUẬN

Rác thải nhựa đang trở thành một vấn đề môi trường cấp bách, đòi hỏi sự chung tay của toàn xã hội. Trong đó, giáo dục học sinh về thay đổi nhận thức và hình thành thói quen tái chế rác thải nhựa giữ vai trò then chốt. Thông qua các giải pháp giáo dục đồng bộ và phù hợp trong môi trường học đường, học sinh không chỉ trở thành người thực hiện mà còn là lực lượng lan tỏa ý thức bảo vệ môi trường tới gia đình và cộng đồng. Đây chính là nền tảng quan trọng để hướng tới một xã hội phát triển bền vững trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Chương trình Môi trường Liên Hợp Quốc (UNEP) (2018). *Single-use plastics: A roadmap for sustainability*. United Nations Environment Programme.
- Nguyễn Thị Kim Oanh (2019). *Ô nhiễm môi trường và giải pháp phát triển bền vững ở Việt Nam*. Nxb. Khoa học và Kỹ thuật, Hà Nội.
- Phạm Thị Hồng (2020). “Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho học sinh trong nhà trường phổ thông”. *Tạp chí Giáo dục*, (482), tr. 45–49.
- Trần Văn Tùng, Nguyễn Thị Lan (2021). “Thực trạng và giải pháp quản lý rác thải nhựa tại Việt Nam hiện nay”. *Tạp chí Khoa học Môi trường*, 15(3), tr. 23–30.